ՍՏԱՆԻ ՍԽՀ ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ

338.1կ
Վ-94

«ԿՈԼԽՈԶԱՅԻՆ ՈՒՂԻՆ, ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՈՒՂԻՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՄԻԱԿ ՃԻՇՏ ՈՒՂԻՆ Է»:

(ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԻ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ)

.... շրջանի ____________________

գյուղխորհրդի ....

.... գյուղի

....

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՍԽՀ ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏԻ

ԹԻՖԼԻՍ 1935 Թ.

12 AUG 2013

30797

Խմբագիր՝ Վ. ՍԻՄՈՆՅԱՆ
Տեխխմբագիր, Սրբագրիչ, Թողարկիչ } Ս. ԴՈՎԼԱԹՅԱՆ
Տրված է արտադրության—7/III—35 թ.
Ստորագրված է տպագրելու—13/[illegible]
8½×12. թղթ. Ց. 72×105. տ[illegible]
Գլավլիտի լիազոր № 4066. պա[illegible]

Ա. Ց. Մյասնիկյանի անվ. «Զար[illegible]
հրատ. Կարմրադրոշ տպարան. Թուսխա[illegible]

Վ - 98
15 JAN 2010

Հարվածային կոլխոզնիկների Համամիութենական յերկրորդ համագումարի ընդունած և ԽՍՀՄ Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի ու Համկոմկուսի Կենտրոնական Կոմիտեյի կողմից 1935 թ. փետրվարի 17-ին հաստատված գյուղատնտեսական արտելի օրինակելի կանոնադրության հիման վրա մշակված .... շրջանի .... գյուղխորհրդի .... գյուղի գյուղատնտեսական արտելի ներկա կանոնադրությունն ընդունված է արտելի անդամների ընդհանուր ժողովում ....

(օրաթիվ, ամիս, տարի)

Ընդհանուր ժողովի Նախագահ ....
(ստորագրություն)

Ընդհանուր ժողովի քարտուղար ....
(ստորագրություն)

Ցուցակագրված է Շրջգործկոմում № ....-ի տակ

....-ին
(օրաթիվ, ամիս, տարի)

Շրջգործկոմի Նախագահ ....
(ստորագրություն)

Շրջգործկոմի քարտուղար ....
(ստորագրություն)

Կնիքի տեղը

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

....
(արտելի անունը)

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼԻ

I.

ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1. .... շրջանի .... յուղի աշխատավոր գյուղացիները կամա-որ կերպով միանում կազմում են գյու-տնտեսական արտել, վորպեսզի արտա-ության ընդհանուր միջոցներով և ընդհանուր կազմակերպված աշխատանքով կառուցեն կոլեկտիվ, այսինքն հասարակական տնտեսություն, ապահովեն լիակատար հաղթանակ կուլակի դեմ, աշխատավորների բոլոր թշնամիների ու շահագոր-

ծողների դեմ, ապահովեն լիակատար հաղթանակ կուլակի, խավարի դեմ, մանր անհատական տնտեսության յետամնացության դեմ, ստեղծեն աշխատանքի բարձր արտադրողականություն և այդպիսով ապահովեն կոլխոզնիկների լավագույն կյանքը:

Կոլխոզային ուղին, սոցիալիզմի ուղին—միակ ճիշտ ուղին է աշխատավոր գյուղացիների համար: Արտելի անդամները պարտավորվում են ամրապնդել իրենց արտելը, աշխատել ազնվորեն, բաժանել կոլխոզային յեկամուտները ըստ աշխատանքի, պահպանել հասարակական սեփականությունը, պահպանել կոլխոզային բարիքը, տրակտորներն ու մեքենաները, սահմանել ձիու, բանող անասունների լավ խնամք, կատարել իրենց բանվորա-գյուղացիական պետության առաջադրությունները, և այդպիսով դարձնել իրենց կոլխոզը բոլշևիկյան և բոլոր կոլխոզնիկներին ունևոր:

II.

ՀՈՂԻ ՄԱՍԻՆ

2. Բոլոր սահմանները, վորոնք առաջ բաժանում եյին արտելի անդամների հողաբաժինները, վոչնչացվում են և բոլոր դաշտային հողաբաժինները դառնում են միասնական հողային զանգված, վոր գտնվում է արտելի կոլեկտիվ օգտագործման մեջ:

Արտելի զբաղեցրած հողը (ինչպես և ամեն մի ուրիշ հող Խորհրդային Միության մեջ)—համաժողովրդական պետական սեփականություն է: Հողը, համաձայն բանվորա-գյուղացիական պետության օրենքների, ամրացվում է արտելին անժամկետ օգտագործման համար, այսինքն հավիտենապես և յենթակա չէ վոչ գնման ու վաճառման, վոչ էլ արտելի կողմից վարձով տալու:

Խորհուրդների շրջանային գործկոմները ամեն մի արտելի տալիս են պետական ակտ՝ հողի անժամկետ օգտագործման համար. այդ ակտի մեջ սահմանվում են արտելի օգտագործած հողի չափերն ու ճիշտ սահմանները, ըստ վորում՝ թույլ չի տրվում կրճատել այդ հողերը, այլ թույլատրվում է միայն ավելացնել կամ պետական ֆոնդի ազատ հողերի հաշվին, կամ մենատնտեսների զբաղեցրած ավելորդ հողերի հաշվին, պայմանով, վոր հողի վոչ մի սահմանահատում թույլ չտրվի:

Համայնացված հողաբաժիններից առանձնացվում է ամեն մի կոլխոզային ծխի անձնական օգտագործման համար փոքր տեղամաս՝ վորպես տնամերձ հող (բանջարանոց, այգի):

Գյուղատնտեսական արտելի օրինակելի կանոնադրության 2-րդ կետի նկատմամբ Վրաստանի ՍԽՀ Հողժողկոմատի տված բացատրության համաձայն (1935 թ. . . . . . ի № . . . . . վորոշում), համայնացված հողերից կոլխոզային յուրաքանչյուր տնտեսության անձնական օգտագործման համար (չհաշված բնակելի շենքերի հողերը) առանձնացվող մերձչզարակային բանջարանոցի, այգու, խաղողի այգու, ցիտրուսների և այլն հողերի տարածությունը վորոշվում է . . . .

(Մատնանշել տարածությունը)

. . . . չափով:

3. Արտելի միասնական հողային զանգվածը վոչ մի դեպքում չպետք է պակասի: Արգելվում է արտելի հողային տարածության հաշվին հող տալ արտելից դուրս յեկած անդամներին: Արտելից դուրս յեկողները կարող են հող ստանալ միայն պետական հողային ֆոնդի ազատ հողերից:

Արտելի հողերը բաժանվում են դաշտերի՝ հաստատված ցանքափոխության համապատասխան: Ցանքափոխության դաշտերում ամեն մի դաշտավարական բրիգադի կցվում է մշտական հողամաս—ցանքափոխության ամբողջ ժամանակվա համար:

Անհրաժեշտության դեպքում, բավականաչափ հողերի առկայության ժամանակ, կարող են առանձնացվել վորոշ հողաբաժիններ, վորոնք կցվում են անասնաբուծական ֆերմային և օգտագործվում են կերային մշակույթներ ցանելու նպատակով ֆերմայի անասունների համար:

III.

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

4. Համայնացվում են—ամբողջ լծկան անասունները, գյուղատնտեսական ինվենտարը (գութան, սերմանիչ, ցաքան, կալսիչ, հնձիչ), սերմերի պաշարները, կերային միջոցները՝ համայնացված անասուններին պահելու համար անհրաժեշտ չափերով, արտելային տնտեսությունը վարելու համար անհրաժեշտ տնտեսական շենքերը և գյուղատնտեսության մթերքներ վերամշակող բոլոր ձեռնարկությունները:

Չեն համայնացվում և մնում են կոլխոզային ծխի անձնական օգտագործման մեջ—բնակարանները, նրա անհատական անասուններն ու թռչունները, բոլոր տնտեսական շենքերը, վոր անհրաժեշտ են կոլխոզային ծխի անձնական օգտագործման մեջ գտնվող անասուններին պահելու համար:

Գյուղատնտեսական ինվենտարը համայնացնելիս արտելի անդամների անձնական օգտագործման համար թողնվում է մանր գյուղատնտեսական ինվենտար, վոր հարկավոր է տնամերձ հողում աշխատանքներ կատարելու համար:

Համայնացված լծկան անասուններից արտելի վարչությունն, անհրաժեշտության դեպքում, լծկան անասունների վորոշ քանակություն տրամադրում է արտելի անդամների անձնական կարիքներին վճարով սպասարկելու համար:

Արտելը կազմակերպում է անասնաբուծական ապրանքային ֆերմաներ . . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

(Մատնանշել խառն, մասնագիտացված և այլն):

5. Համաձայն կանոնադրության ներկա գլխի և գյուղատնտեսական արտելի օրինակելի կանոնադրության 5-րդ կետի նկատմամբ Վրաստանի ԽՍՀ Հողժողկոմատի՝ (1935 թ. . . . . . . ի № . . . . . . վորոշում) տված բացատրության սահմանվում է, վոր յուրաքանչյուր կոլխոզային տնտեսություն իր անհատական օգտագործման համար կարող է ունենալ անասունների հետևյալ քանակը՝

. . . . կով, ...

մատղաշ յեղջյուրավոր անասուն,

. . . . մերուն խոզ՝ խոճկորներով,

. . . . վոչխար ու այծ,

փեթակներ մինչև 20 հատ. . . . .

և անսահմանափակ քանակությամբ թռչուններ ու ճագարներ, ինչպես և մեկ հեծնելու ձի և մինչև յերկու ավանակ:

IV.

ԱՐՏԵԼԻ ՅԵՎ ՆՐԱ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

6. Արտելը պարտավորվում է վարել իր կոլեկտիվ տնտեսությունը պլանով, ճշտորեն կատարելով բանվորա-գյուղացիական կառավարության մարմինների սահմանած գյուղատնտեսական արտադրության պլանները և պետության հանդեպ արտելի ունեցած պարտավորությունները:

Արտելը ճշտությամբ կատարում է ցանքի, ցել անելու, հողը չարքամեջ մշակելու, բերքահավաքի, կալսի և աշնանահերկի պլանները, որ կազմվում են հաշվի առած կոլխոզների վիճակն ու առանձնահատկությունները, ինչպես և անասնաբուծության զարգացման պետական պլանը:

Արտելի վարչությունն ու բոլոր անդամները պարտավորվում են.

ա) բարձրացնել կոլխոզային դաշտերի բերքատվությունը, մտցնելով և ճշտորեն կատարելով ցանքաշրջանառություն, կատարելով խոր հերկ, ոչնչացնելով մոլախոտերը, ընդլայնելով և լավ մշակելով ցելն ու աշնանահերկը, ժամանակին ու խնամքով կատարելով տեխնիկական մշակույթների չարքամեջ մշակումը, ժամանակին բուկ տալով բամբակը, մտցնելով հողի մեջ գոմաղբ, ինչպես անասնաբուծական ապրանքային ֆերմաներից, այնպես էլ կոլխոզային ծխերից, մտցնելով հանքային պարարտանյութեր, գյուղատնտեսական վնասատուների դեմ պայքարելով, ժամանակին ու խնամքով կատարելով բերքահավաքն առանց կորուստների, պաշտպանելով ու մաքրելով վոռոգող կառուցումները, պաշտպանելով անտառները, տնկելով դաշտապաշտպան ծառեր, խստագույն կերպով պահպանելով տեղական հողային մարմինների սահմանած ագրոտեխնիկական կանոնները.

բ) ընտրել ցանքի համար ամենալավ սերմերը, զտել այդ սերմերն ամեն կեղտերից, հոգատար կերպով պահպանել հափշտակումից ու փչանալուց, պահել մաքուր օդափոխվող շենքերում, ընդլայնել տեսակավոր ցանքերը.

գ) ընդլայնել ցանքային տարածությունը, օգտագործելով արտելի տրամադրության տակ գտնված ամբողջ հողը, բարելավելով ու մշակելով հողերը, հերկելով խոպան հողերը և կատարելով կոլխոզի ներսում հողային բարեկարգություն.

դ) հասարակական հիմունքներով լիովին օգտագործել յեղած բոլոր լծկան ուժը, ամբողջ ինվենտարը, գյուղատնտեսական գործիքները, սերմերը և արտելին պատկանող արտադրության մյուս միջոցները, ինչպես և բոլոր տրակտորները, շարժիչները, կալսիչները, կոմբայնները և մյուս մեքենաները, որ տրամադրում է բանվորա-գյուղացիական պետությունը ՄՏկայանների միջոցով կոլխոզներին օգնելու համար. կանոնավոր կազմակերպել համայնացրած կենդանի ու մեռյալ ինվենտարի խնամքը, ձգտելով, վորպեսզի կոլեկտիվ տնտեսության մեջ անասուններն ու ինվենտարը լինեն լավ վիճակում.

յե) կազմակերպել անասնաբուծական ֆերմաներ, իսկ այնտեղ, ուր հնարավորություն կա, նաև ձիաբուծական ֆերմաներ, ավելացնել անասունների քանակը, բարելավել նրանց տեսակներն ու մթերատվությունը ֆերմաներում, արտելի արտադրության մեջ ազնիվ աշխատող անդամներին ցույց տալ օգնություն՝ կով և մանր անասուններ ձեռք բերելու մեջ, սպասարկել ցեղային և բարելավված արտադրողներով վոչ միայն ֆերմայի անասուններին, այլ և արտելի անդամների անձնական օգտագործման մեջ գտնվող անասուններին, պահպանել սահմանված զոոտեխնիկական ու անասնաբուժական կանոնները.

զ) ընդլայնել կերի արտադրությունը բարելավել մարգագետիններն ու արոտատեղիները, օգնություն ցույց տալ արտելի այն անդամներին, վորոնք բարեխղճորեն աշխատում են հասարակական արտադրության մեջ, ապահովելով նրանց, ուր այդ հնարավոր է, օգտվել կոլխոզային արոտատեղիներից, ինչպես և տալ անասունների կեր աշխօրերի հաշվին՝ նրանց անձնական օգտագործման մեջ գտնվող անասունների համար.

է) զարգացնել գյուղատնտեսական արտադրության բոլոր մնացած ճյուղերը, ինչպես օրինակ՝ . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

և տնայնագործական արհեստները, ինչպես օրինակ՝ . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

ը) կազմակերպել հասարակական հիմունքներով տնտեսական և հասարակական շենքերի շինարարություն.

թ) բարձրացնել արտելի անդամների աշխատանքային վորակավորումը, աջակցել կոլխոզնիկներին նրանցից բրիգադիրներ, տրակտորիստներ, կոմբայնավարներ, շոֆերներ, անասնաբուժական ֆելդշերներ, սանիտարներ, ախոռապաններ, խոզապաններ, անասնապահներ, հովիվներ, խրճիթ-լաբորատորիաների աշխատողներ պատրաստելու գործում.

ժ) բարձրացնել արտելի անդամների կուլտուրական մակարդակը, տարածել թերթեր, գրքեր, ռադիո, կինո, ստեղծել ակումբներ, գրադարաններ ու ընթերցարաններ, բանալ բաղնիքներ, վարսավիրանոցներ, սարքավորել լուսավոր ու մաքուր տաղավարներ դաշտերում, կարգի բերել գյուղական փողոցները, տնկել փողոցներում զանազան, առանձնապես օգտատու-թթենիներ (ինչպես և եվկալիպտներ, թունգի և այլն) ծառեր և աջակցել կոլխոզնիկներին իրենց բնակարանը բարելավելու և բարեզարդելու մեջ.

ի) ներգրավել կանանց կոլխոզային արտադրության և արտելի հասարակական կյանքի մեջ, առաջ քաշելով ընդունակ ու փորձված կոլխոզնիկուհիներին ղեկավար աշխատանքի, բեռնաթափ անելով նրանց, ըստ հնարավորության, տնային աշխատանքներից՝ մանկամսուրներ, մանկական հրապարակներ և այլն ստեղծելու միջոցով:

V.

ԱՆԴԱՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

7. Արտելի անդամներին ընդունում է արտելի անդամների ընդհանուր ժողովը, վորը հաստատում է վարչության ներկայացրած նոր անդամների ցուցակները:

Արտելի անդամ կարող են դառնալ 16 տարեկան հասակ ունեցող բոլոր աշխատավոր կանայք և տղամարդիկ:

Արտելի մեջ չեն ընդունվում կուլակները և ընտրական իրավունքներից զրկված բոլոր անձինք:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Այդ կանոնից բացառություններ թույլ են տրվում.

ա) ձայնազուրկների այն զավակների նկատմամբ, վորոնք մի շարք տարիներ զբաղվում են հասարակական օգտակար

աշխատանքով և բարեխղճորեն աշխատում են.

բ) այն նախկին կուլակների և նրանց ընտանիքների անդամների նկատմամբ, վորոնք աքսորված լինելով հակախորհրդային ու հակակոլխոզային ելույթների համար, նոր բնակատեղերում 3 տարվա ընթացքում իրենց ազնիվ աշխատանքով և խորհրդային իշխանության միջոցառումներին աջակցելով ցույց են տվել, վոր նրանք ուղղվել են:

Այն մենատնտես գյուղացիները, վորոնք վաճառել են իրենց ձիերը վերջին 2 տարվա ընթացքում, նախքան արտել մտնելը և չունեն սերմեր, ընդունվում են արտելի մեջ պայմանով, վոր նրանք պարտադիր կերպով վճարեն իրենց յեկամուտներից 6 տարվա ընթացքում ձիու արժեքը և սերմերը՝ բնամթերքով:

8. Արտելից կարելի յե արտաքսել միայն արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի վորոշմամբ, վորտեղ ներկա յեն արտելի անդամների ընդհանուր թվի 2/3-ը: Արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի արձանագրության մեջ անպայման մատնանշվում է ժողովում ներկա գտնված կոլխոզնիկների թիվը և արտաքսելու ոգտին ձայն տվողների քանակը: Այն դեպքում, յերբ արտելի անդամը բողոքարկում է իրեն արտաքսելու վերաբերյալ վորոշումը խորհրդի շրջանային գործկոմում, ապա հարցը վերջնականապես լուծում է խորհրդի շրջկոմի նախագահությունը՝ արտելի վարչության նախագահի և գանգատվողի ներկայությամբ:

VI.

ԱՐՏԵԼԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

9. Արտել մտնողները պետք է վճարեն դրամական մուտքավճար 20–40 ռուբլու չափով՝ ամեն մի ծխից, նայած նրանց տնտեսությունների ուժին: Մուտքավճարները մուծվում են անբաժանելի ֆոնդի մեջ:

10. Արտելի անդամների համայնացված գույքի արժեքի (լծկան անասուններ, ինվենտար, տնտեսական շենքեր և այլն) մեկ քառորդից մինչև կեսը մուծվում է արտելի անբաժանելի ֆոնդի մեջ, ըստ վորի՝ անբաժանելի դրամագլխի համար մուծումների մեծ տոկոսի հատկացում գործադրվում է ավելի ուժեղ տնտեսությունների վերաբերմամբ: Գույքի մնացած մասը մտնում է արտելի անդամների փայամուծումների մեջ:

Արտելի կազմից դուրս յեկող անդամների հետ վարչությունը հաշիվ է տեսնում և վերադարձնում է նրանց փայամուծումը դրամով, ըստ վորում՝ արտելից դուրս յեկողին կարելի յե հող տալ միայն արտելի հողային տարածության սահմաններից դուրս գտնվող հողերի հաշվին: Իբրև կանոն՝ հաշիվը տեսնվում է տնտեսական տարին վերջանալուց հետո:

11. Անասնաբուծության մթերքներից և բերքից արտելը՝

ա) կատարում է իր պարտավորությունները պետության հանդեպ՝ մթերքներ հանձնելու և փոխ առած սերմերը վերադարձնելու գծով, բնամթերքով վճարում է ՄՏկայանի աշխատանքի համար՝ կնքած պայմանագրի համապատասխան, վորն ունի որենքի ուժ, և կատարում է կոնտրակտացման գծով կնքած պայմանագիրը:

բ) հավաքում է սերմեր ցանքի համար և ֆուրաժ՝ ամբողջ տարվա ընթացքում, անասուններին կերակրելու համար, ինչպես և անբերրիության ու անասունների կերի բացակայության դեպքերում ապահովելու համար, ստեղծում է անձեռնմխելի՝ ամեն տարի վերականգնվող սերմային ու կերային ֆոնդեր—տարվա պահանջի 10–15 տոկոսի չափով.

գ) ընդհանուր ժողովի վորոշմամբ ստեղծում է հաշմանդամներին, ծերունիներին, ժամանակավորապես աշխատունակությունը կորցրածներին և կարմիր-բանակայինների կարիքավոր ընտանիքներին ոգնելու ֆոնդեր, մանկամսուրների և վորբերի պահպանման համար—այդ ամենն ընդհանուր արտադրանքի 2 տոկոսից վոչ ավելի.

դ) առանձնացնում է՝ արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի վորոշած չափերով՝ մթերքների մի մասը—պետությանը կամ շուկայում վաճառելու համար.

յե) բերքի և անասնաբուծության մթերքների մնացած ամբողջ զանգվածն արտելը բաժանում է արտելի անդամների միջև՝ աշխօրերի համաձայն:

12. Արտելի ստացած դրամական միջոցներից արտելը՝

ա) վճարում է պետությանը որենքով սահմանված հարկերը, կատարում է ապահովագրական վճարումները.

բ) կատարում է անհրաժեշտ ծախքեր ընթացիկ ու արտադրական կարիքների համար, ինչպես որինակ՝ գյուղատնտեսական գործիքների ընթացիկ նորոգություն, անասունների բուժում, պայքար վնասատուների դեմ և այլն.

գ) ծածկում է արտելի վարչական—տնտեսական ծախքերը, առանձնացնելով դրա համար դրամական յեկամուտների 2 տոկոսից վոչ ավելին.

դ) առանձնացնում է միջոցներ կուլտուրական կարիքների համար, ինչպես, որինակ՝ բրիգադիրների և ուրիշ կադրերի պատրաստություն, մանկամսուրների, ռադիոյի կազմակերպում և այլն.

յե) լրացնում է արտելի անբաժանելի ֆոնդը՝ գյուղատնտեսական գործիքներ ու անասուններ գնելու, շինանյութերի արժեքը վճարելու և դրսից շինարարությանը ներգրավվող բանվորների աշխատավարձը տալու, յերկարատև վարկերի գծով գյուղատնտեսական բանկի հերթական մուծումները կատարելու համար, ըստ վորում՝ անբաժանելի ֆոնդերը լրացնելու համար հատկացումները կատարվում են արտելի դրամական յեկամուտների 10–20, բայց վոչ ավելի տոկոսի չափով.

զ) դրամական յեկամուտների մնացած ամբողջ գումարն արտելը բաժանում է արտելի անդամների միջև՝ աշխօրերի համաձայն:

Բոլոր յեկամտային մուտքերը անպայման գրանցվում են արտելի մատյանի մեջ՝ նրանց ստացվելու որից վոչ ուշ:

Ինչպես յեկամտային մուտքերի, այնպես և միջոցները ծախսելու վերաբերմամբ արտելի վարչությունը կազմում է տարվա նախահաշիվ, վորն իր ուժի մեջ է մտնում միայն արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի հաստատությունից հետո:

Միջոցները վարչությունը կարող է ծախսել միայն նախահաշվով նախատեսված հոդվածներով. վարչությունն իրավունք չունի ինքնակամ կերպով միջոցները ծախքերի նախահաշվի հոդվածներից փոխադրել մյուսը և միջոցները հոդվածից հոդված փոխադրելու համար վարչությունը պարտավոր է ստանալ ընդհանուր ժողովի թույլտվությունը:

Իր ազատ միջոցներն արտելը պահում է իր ընթացիկ հաշվի մեջ բանկում կամ խնայողական դրամարկղում: Ընթացիկ հաշվից գումար դուրս գրելը տեղի յե ունենում միայն արտելի վարչության պահանջագրով, վորն իրական է արտելի նախագահի և հաշվետարի ստորագրությունների առկայությամբ

VII.

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ, ՎԱՐՁԱՏՐՈՒՄԸ ՅԵՎ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ

13. Արտելի տնտեսության մեջ բոլոր աշխատանքները կատարվում են նրա անդամների անձնական աշխատանքով, համաձայն ընդհանուր ժողովի կողմից ընդունված ներքին կարգ ու կանոնի: Թույլատրվում է գյուղատնտեսական աշխատանքների համար վարձով աշխատանքի կանչել միայն մասնագիտական գիտելիքներ ու պատրաստություն ունեցող անձանց (ագրոնոմներ, ինժեներներ, տեխնիկներ և այլն): Ժամանակավոր բանվորներ վարձել թույլ է տրվում միայն բացառիկ դեպքերում, յերբ շտապ աշխատանքները չի կարելի կատարել պահանջվող ժամկետին արտելի անդամների առկա ուժերով՝ նրանց լիակատար բանվորության պայմաններում, ինչպես և շինարարական աշխատանքների համար:

14. Արտելի անդամներից վարչությունն ստեղծում է արտադրական բրիգադներ:

Դաշտավարական բրիգադներ կազմվում են վոչ պակաս, քան լիակատար ցանքափոխության ժամանակամիջոցի համար:

Դաշտավարական բրիգադին տրամադրվում է հողամաս ցանքափոխության դաշտերում՝ ցանքափոխության ժամանակամիջոցի համար:

Ամեն մի դաշտավարական բրիգադի՝ կոլխոզի վարչությունը, հատուկ արձանագրությամբ, կցում է անհրաժեշտ ամբողջ ինվենտարը, լծկան անասուններ և տնտեսական շենքեր:

Անասնաբուծական բրիգադներ կազմվում են վոչ պակաս, քան 3 տարի ժամկետով:

Ամեն մի անասնաբուծական բրիգադի արտելի վարչությունը կցում է մթերատու անասուններ, սպասարկման համար անհրաժեշտ ինվենտար ու լծկաններ և անասնաբուծական շենքեր:

Արտելի անդամների միջև աշխատանքը բաժանում է անմիջականորեն բրիգադիրը, վորը պարտավոր է լավագույն կերպով ոգտագործել իր բրիգադի ամեն մի կոլխոզնիկի, թույլ չտալով աշխատանքը բաժանելու ժամանակ վորևե խնամիություն ու ընտանեյականություն և խստորեն հաշվի առնելով ամեն մեկի աշխատանքային վորակավորումը, փորձառությունը, ֆիզիկական ուժը, իսկ հղի և կերակրող կանանց վերաբերմամբ անհրաժեշտ է թեթևացնել նրանց աշխատանքը, կանանց ազատելով աշխատանքներից ծննդաբերությունից մի ամիս առաջ և մի ամսով ծննդաբերությունից հետո, պահպանելով նրանց հասանելիք այդ 2 ամսվա համար նրանց միջին աշխորերի կեսի չափով:

15. Արտելում գյուղատնտեսական աշխատանքներն իրականացվում են գործավարձի հիմունքներով:

Արտելի վարչության կողմից մշակվում և կոլխոզնիկների ընդհանուր ժողովի կողմից հաստատվում է գյուղատնտեսական աշխատանքների ամեն մի աշխատանքի նորմաները ու գնահատումներն՝ աշխորերով:

Ամեն մի աշխատանքի համար սահմանվում են բարեխիղճ աշխատող կոլխոզնիկին մատչելի արտադրության նորմաներ, հաշվի առնելով լծկան անասունների, մեքենաների ու հողի վիճակը: Ամեն մի աշխատանք, որինակ՝ հերկել մի հեկտար, ցանել մի հեկտար, բուկ տալ բամբակի մի հեկտար, կալսել մի տոնն հացահատիկ, հանել մի ցենտներ ճակնդեղ, հավաքել մի կիլոգրամ կանաչ թեյի տերև, կտրել մի չարուկ ծխախոտ, կթել մի լիտր կաթ և այլն, գնահատվում է աշխորերով, նայած աշխատողի վորակավորման, աշխատանքի բարդության, դժվարության ու արտելի համար ունեցած կարևորության:

Շաբաթը վոչ պակաս քան մի անգամ բրիգադիրը հաշվի յե յենթարկում արտելի ամեն մի անդամի կատարած ամբողջ աշխատանքը և, սահմանված գնահատումների համապատասխան, գրում է կոլխոզնիկի աշխատանքային գրքույկում նրա ունեցած աշխորերի քանակությունը:

Արտելի վարչությունն ամեն ամիս փակցնում է պատին արտելի անդամների ցուցակը, մատնանշելով անցած ամսում նրանց ձեռք բերած աշխորերի քանակը:

Ամեն մի կոլխոզնիկի յեկամուտը և տարեկան աշխատանքի հանրագումարը, բացի հաշվետարից, անպայման հաստատում են արտելի բրիգադիրը և նախագահը:

Արտելի ամեն մի անդամի աշխորերի ցուցակը փակցվում է պատին՝ ի գիտություն բոլորի վոչ ուշ, քան 2 շաբաթ առաջ այն ընդհանուր ժողովից, վորը հաստատում է արտելի յեկամուտների բաշխումը:

Յեթե դաշտավարական բրիգադը լավ աշխատանքի շնորհիվ իրեն կցված հողամասերից հավաքում է կոլխոզային միջակ բերքից ավելի բարձր բերք, կամ՝ յեթե անասնաբուծական բրիգադը ավելի լավ աշխատանքի հետևանքով ապահովում է կովերի ավելի բարձր կաթնատվությունը, անասունների ավելի մսոտությունը, մատղաշի լիակատար պահպանումը, ապա այդ տեսակ բրիգադի բոլոր անդամների յեկամուտների վրա արտելի վարչությունն ավելացնում է նրանց աշխորերի ամբողջ թվի մինչև 10 տոկոսը, բրիգադի աչքի ընկած հարվածայինների վերաբերմամբ—մինչև 15 տոկոս, իսկ ֆերմայի բրիգադիրի և վարիչի վերաբերմամբ—մինչև 20 տոկոս:

Յեթե դաշտավարական բրիգադը վատ աշխատանքի հետևանքով իրեն կցված հողամասերից հավաքում է միջին կոլխոզային բերքից ավելի ցածր բերք կամ անասնաբուծական բրիգադը վատ աշխատանքի հետևանքով տալիս է միջակից ցածր կաթնատվություն, անասունների մսոտություն և մատղաշի պահպանում, ապա արտելի վարչությունն այդ տեսակ բրիգադի բոլոր անդամների յեկամուտից հանում է նրանց աշխորերի ընդհանուր թվի մոտ 10 տոկոսը:

Արտելի յեկամուտները անդամների միջև բաշխվում են բացառապես արտելի ամեն մի անդամի ձեռք բերած աշխորերի քանակության համապատասխան:

16. Դրամական կանխավճար կարելի յե տալ արտելի անդամին տարվա ընթացքում նրա կատարած աշխատանքի համար հասանելիք գումարի 50 տոկոսից վոչ ավելի:

Բնամթերային կանխավճարներ վարչությունը տալիս է արտելի անդամներին հացը կալսելու սկզբից՝ ներկոլխոզային կարիքներին հատկացված կալսված հացի 10–15 տոկոսը:

Տեխնիկական մշակույթների ցանքով զբաղվող արտելի մեջ՝ արտելի անդամին դրամական յեկամուտ է տրվում՝ առանց սպասելու պետությանը բամբակ, ճակնդեղ, թեյ, ծխախոտ և այլն հանձնելու ավարտմանը, այլ հանձնման համաձայն շաբաթը վոչ պակաս, քան մի անգամ հանձնված արտադրանքի դիմաց արտելի ստացած դրամների 60 տոկոսի չափով:

17. Արտելի բոլոր անդամները պարտավորվում են խստորեն պահպանել իրենց կոլխոզային սեփականությունը, կոլխոզային դաշտերում աշխատող պետական մեքենաները, աշխատել ազնվորեն, յենթարկվել կանոնադրության պահանջներին, ընդհանուր ժողովի և վարչության վորոշումներին, պահպանել ներքին կարգ ու կանոնները, ճշտապահորեն կատարել այս աշխատանքներն ու հասարակական պարտավորությունները, վոր դնում են նրանց վրա վարչությունը և բրիգադիրը, խստորեն պահպանել աշխատանքային կարգապահությունը:

Անտնտեսավարության, դեպի հասարակական գույքն անփույթ վերաբերմունք ցույց տալու, առանց հարգելի պատճառների աշխատանքի չգնալու, անբարեխիղճ

աշխատանքի և աշխատանքային կարգապահության ու կանոնադրության ուրիշ խախտումների համար վարչությունը հանցավորներին յենթարկում է տուժանքների՝ համաձայն ներքին կարգ ու կանոնների, որինակ՝ վերափոխել վատորակ աշխատանքը առանց հաշվելու աշխօրերը, նախազգուշացում, հանդիմանություն, պարսավանք ընդհանուր ժողովում, գրել սև տախտակին, տուգանք 5 աշխօրի չափով, նշանակել ավելի ստորին աշխատանքի, ժամանակավորապես հեռացնել աշխատանքից:

Այն դեպքերում, յերբ արտելի ձեռք առած դաստիարակության ու պատժի բոլոր միջոցները չեն ազդում, արտելի անուղղելի անդամների վերաբերմամբ հարց է դրվում ընդհանուր ժողովի առաջ՝ արտելից նրանց արտաքսելու մասին:

Արտաքսումը կատարվում է ներկա կանոնադրության 8-րդ կետով սահմանված կարգով:

18. Հասարակական, կոլխոզային, պետական սեփականության ամեն մի հափշտակում, դեպի արտելի գույքն ու անասունները և ՄՏԿայանների մեքենաները ցույց տրվող վնասարար վերաբերմունքը, արտելը համարում է իբրև դավաճանություն կոլխոզի ընդհանուր գործին և օգնություն ժողովրդի թշնամիներին:

Կոլխոզային իրավակարգի հիմունքներն այդպես ջլատող հանցավոր անձանց արտելը հանձնում է դատի՝ բանվորագյուղացիական պետության օրենքների ամբողջ խստությամբ պատժելու համար:

VIII.

ԱՐՏԵԼԻ ԳՈՐԾԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

19. Արտելի գործերը վարում է արտելի անդամների ժողովը, իսկ ժողովների միջանկյալ շրջաններում—ընդհանուր ժողովի ընտրած վարչությունը:

20. Ընդհանուր ժողովը հանդիսանում է արտելի կառավարման ամենաբարձր օրգանը:

Ընդհանուր ժողովը—

ա) ընտրում է արտելի նախագահ և արտելի վարչություն, ինչպես և արտելի վերստուգիչ հանձնաժողով, ըստ որի՝ վերստուգիչ հանձնաժողովը հաստատվում է խորհուրդների շրջանային գործադիր կոմիտեյի կողմից.

բ) կատարում է նոր անդամների ընդունելություն և հեռացումներ արտելի կազմից.

գ) հաստատում է տարեկան արտադրական պլանը, յելևմտից նախահաշիվը, շինարարության պլանը, մշակման նորմաներ և աշխատանքների գնահատումն աշխօրերով.

դ) հաստատում է ՄՏԿայանի հետ կնքված պայմանագիրը.

ե) հաստատում է վարչության—պարտադիր կերպով վերստուգիչ հանձնաժողովի յեզրակացությունը կրող—տարեկան հաշվետվությունը, ինչպես և վարչության հաշվետվությունները գյուղատնտեսական կարևորագույն կամպանիաների մասին.

զ) հաստատում է զանազան ֆոնդերի չափերը և աշխօրերի համար տրվելիք մթերքների ու դրամների քանակը.

է) հաստատում է արտելի ներքին կարգ ու կանոնը:

Կանոնադրության այս կետում թված բոլոր խնդիրների վերաբերմամբ արտելի վարչության հանած վորոշումներն անվավեր են առանց ընդհանուր ժողովի հաստատման:

Ընդհանուր ժողովը համարվում է իրավազոր անդամների ընդհանուր թվի վոչ պակաս կեսի ներկա լինելու դեպքում՝ բոլոր հարցերին լուծում տալու համար, բացի արտելի վարչության և արտելի նախագահի ընտրության հարցից, արտելի կազմից հեռացնելու հարցից և զանազան ֆոնդերի վերաբերյալ հարցից, վորոնց լուծելու համար պահանջվում է անդամների վոչ պակաս յերկու յերրորդի ներկայությունը ընդհանուր ժողովում: Ընդհանուր ժողովի վորոշումներն ընդունվում են ձայների մեծամասնությամբ և բաց քվեարկությամբ:

21. Արտելի գործերը վարելու համար արտելի անդամների ընդհանուր ժողովն ընտրում է 2 տարի ժամանակով վարչություն, բաղկացած . . . . . հոգուց*:

Արտելի վարչությունը հանդիսանում է արտելի գործադիր մարմին և պատասխանատու յե արտելի անդամների ընդհանուր ժողովի առաջ արտելի աշխատանքի և պետության հանդեպ արտելի պարտավորությունները կատարելու համար:

22. Արտելի և նրա բրիգադների աշխատանքն ամեն օր ղեկավարելու համար, ինչպես և վարչության վորոշումների կատարումը ամեն օր ստուգելու համար—արտելի ընդհանուր ժողովն ընտրում է արտելի նախագահ, վոր միաժամանակ հանդիսանում է վարչության նախագահ:

Նախագահը պարտավորվում է հրավիրել վարչության նիստ ամիսը վոչ պակաս 2 անգամ՝ ընթացիկ գործերը քննելու և համապատասխան վորոշումներ ընդունելու համար:

Նախագահին օգնելու համար՝ վարչությունն ընտրում է նախագահի տեղակալ վարչության անդամների թվից, նախագահի առաջարկությամբ:

Նախագահի տեղակալն իր ամբողջ աշխատանքի մեջ յենթարկվում է նախագահի ցուցմունքներին:

23. Բրիգադիրները և անասնաբուծական ֆերմաների վարիչները նշանակվում են արտելի վարչության կողմից վոչ պակաս քան յերկու տարի ժամկետով:

24. Հաշվետարությունը և գույքի հաշվառքը կատարելու համար՝ վարչությունը նշանակում է արտելի անդամներից կամ հրավիրում է վարձվող հաշվետար: Հաշվետարը տանում է հաշիվներն ու հաշվառքը սահմանված ձևերով և ամբողջովին յենթարկվում է արտելի վարչությանն ու նրա նախագահին:

Հաշվետարին վոչ մի իրավունք չի տրվում ինքնագլուխ կերպով գործադրել արտելի միջոցները, կանխավճարներ տալ և ծախսել նատուրալ ֆոնդերը: Այդ իրավունքները տրամադրվում են միայն վարչությանը և արտելի նախագահին: Արտելի բոլոր ծախսերի դրամական փաստաթղթերը, բացի հաշվետարից, ստորագրում է արտելի նախագահը կամ նրա տեղակալը:

25. Վերստուգիչ հանձնաժողովն ստուգում է վարչության ամբողջ տնտեսական – ֆինանսական գործունեյությունը, ստուգում է թե բոլոր դրամական և թե մթերային ստացումները սահմանված կարգով անց են կացված, արդյո՞ք, արտելի մուտքի մեջ, պահպանվո՞ւմ է, արդյոք, կանոնադրությամբ նախատեսնված միջոցների ծախսման կարգը, բավականաչափ հոգատարությամբ է պահվում, արդյո՞ք, արտելի ունեցվածքը, տեղի չո՞ւնի, արդյոք, արտելի դրամական միջոցների և ունեցվածքի վատնում և հափշտակում, ինչպես է հաշիվները մաքրում արտելը պետության հանդեպ իր ունեցած պարտավորությունների գծով, ինչպես է արտելը վճարում իր պարտքերը և ինչպես է գանձում իր ստանալիքները:

Սրան զուգընթաց, վերստուգիչ հանձնաժողովը մանրազննին ստուգում է արտելի՝ իր անդամների հետ ունեցած բոլոր հաշիվները, հայտնաբերում է պակաս հաշվելու, աշխօրերը վոչ ճիշտ հաշվելու, ըստ աշխօրերի ժամանակին հաշիվ չտեսնելու յուրաքանչյուր դեպք և արտելի ու նրա անդամների շահերի խախտման այլ դեպքեր:

Վերստուգիչ հանձնաժողովն ստուգում կատարում է տարեկան չորս անգամ: Ընդհանուր ժողովի առջև վարչության

*) Թիվը մատնանշվում է 5—9 հոգի, նայած արտելի մեծությանը:

կողմից տարեկան հաշվետվությանը վե- րաստուգիչ հանձնաժողովը տալիս է իր յեզրակացությունը, վորը լսում է ընդհանուր ժողովը վարչության հաշվետվությունից անմիջապես հետո: Վերաստուգման արձանագրությունը հաստատում է ընդհանուր ժողովը:

Իր գործունեության համար վերաստուգիչ հանձնաժողովը հաշիվ է տալիս արտելի անդամների ընդհանուր ժողովին:

ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0210157

5 22

УСТАВ СЕЛЬХОЗАРТЕЛИ

НА АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ

ИЗД. НАРКОМЗЕМА ССР ГРУЗИИ

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0210069

5 22

УСТАВ СЕЛЬХОЗАРТЕЛИ

НА АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ

ИЗД. НАРКОМЗЕМА ССР ГРУЗИИ